

תוכנית הקורס ורשימת קריאה לקורס

סמסטר 1 שנה 2024

בית ספר: בית ספר הארי רדזינר למשפטים LL.B.

מבוא למשפט ותרבות

מרצים/ות:

ד"ר ענת רוזנברג arosenberg@runi.ac.il

עוזרי/ות הוראה:

גב' יובל איגר yuval.eiger@post.runi.ac.il

מספר הקורס:	1961	סוג הקורס:	בחירה	שעות שבועיות:	3	נקודות זכות:	3
דרישות הקורס:	עבודה מסכמת	קוד קבוצה:	241196100	שפת לימוד:	עברית		

תנאי קדם

במידה ולמדת את אחד מהקורסים הרשומים מטה, בעלי תוכן זהה, לא תוכל להירשם לקורס מבוא למשפט ותרבות (1961):

15 - יסודות מחשב ותקשורת
10250 - סוגיות מתקדמות במשפט ותרבות

נושאי הקורס

מה בין "חולה אהבה בשיכון ג" ומשפט? כיצד כללי התחבורה הציבורית קשורים לרב תרבותיות? איך קשורות פרסומות למשפט? כיצד משפיע המשפט על ההבנה הרווחת שמי שיש לו אברי מין זכריים הוא גבר? האם שופטים ליברליים מעורבים בכפיה תרבותית?

שאלות אלה ורבות אחרות נבחנות ע"י הזרם המחקרי של משפט ותרבות שהתפתח בעשורים

האחרונים כחלק מהמפנה התרבותי במדעי החברה והרוח. משותפת לכולן ההנחה שכדי להבין משפט יש לבחון אותו בתוך הקשרים של זמן, מקום, וקהילה, ולהתרחק מהנחות אוניברסליות. תרבות היא מושג רב פנים והכרחי כדי להבין את ההקשרים הללו, ולנתח את המורכבויות האנושיות בתוכן מתפקד משפט - מכלכלה, דרך פוליטיקה ויחסים חברתיים, ועד זהות אינדיבידואלית.

בקורס נבחן גישות שונות בנייתו "משפט ותרבות", ונראה כיצד הן מסייעות לנו בהבנת המשפט כתופעה חברתית מורכבת ומשתנה, ובשימוש מושכל בכלים משפטיים.

מטרות הקורס

- הבנה של משפט כתופעה תרבותית עשירה, מרובת פנים, ומרובת קשרים לחיי היומיום ולסדר החברתי.
- הכרות עם גישות ביקורתיות מרכזיות ל"משפט ותרבות".
- הקניית כלים ביקורתיים מגוונים לבחינת הסדרים משפטיים.

מבנה ציון הקורס

הרכב הציון

בקורס זה אין מבחן. הוא מיועד לפתח חשיבה ולעודד שיתוף פעולה בין עמיתים, תוך פיתוח מיומנויות שתלווה אתכם לאורך התואר ולאחר סיומו. בהתאם, הציון מבוסס על הגשות אישיות המתייחסות לחומרי הקריאה.

- **שש הערות קריאה קצרות, כל אחת עד 100 מילים: 'שני הדברים המעניינים ביותר שלמדתי מחומרי הקריאה והצפייה לשיעור הם...': 6%. כל הגשה תזכה בנקודה על עצם ההגשה בהתאם להנחיה. הבדיקה תעשה באופן אקראי. תנאי מעבר לקורס הוא הגשת 4 הערות קריאה.** אם תבחרו להגיש פחות, הציון יותאם לכך. למשל, אם תגישו רק חמש הערות קריאה, ציונכם בקורס יתחיל מ-99.

ניתן להגיש בכל שבוע עד סוף יום שלישי לפני המפגש.

משרתי מילואים על פי אישור מינהל הסטודנטים יקבלו הפחתה מותאמת, כאשר הציון בגין מרכיב הערות הקריאה המופחת יועבר לעבודות. למשל, אם הופחתו לך 3 הערות, 3 נקודות יועברו למרכיב התגובות להלן.

- **שתי תגובות, כל תגובה עד 600 מילים: 37 נקודות כל אחת, בסה"כ 74%. ניתן להגיש עד שלש תגובות.** אם תבחרו להגיש תגובה שלישית, הציון הסופי בגין תגובות יתבסס על שני הציונים הגבוהים.

תגובה מוגשת לאחר משוב כמוסבר להלן. עם זאת, משרתי מילואים על פי אישור מינהל הסטודנטים יהיו רשאים לבחור להגיש תגובות בלבד ללא משובים. במקרה זה מרכיב הציון של המשובים יועבר לתגובות. כמו כן, מועדי הגשה למשרתי מילואים ידחו בהתאם להנחיות מינהל הסטודנטים.

תגובה היא התייחסות שלכם לחומר הקריאה והצפייה המוגדר חובה לאותו השבוע. היא יכולה להוות ביקורת, הרחבה, או יישום של חומר הקריאה, תוך שימוש בכל מקור נוסף ו/או דוגמאות שתמצאו לנכון.

המנעו מלסכם או לחזור על חומרי הקריאה, זו איננה המטרה. המטרה היא מחשבה עצמאית ומעמיקה שלכם בעקבות הקריאה. מגבלת המקום משמעה שכל מילה חשובה ויש לחדד ולזקק רעיונות וטיעונים.

ניתן לכתוב תגובה לקראת כל אחד ממפגשי הקורס החל משבוע 2 ועד שבוע 10 (עד 3 תגובות בסך הכל).

מועד ההגשה לכל תגובה (בגרסתה הסופית, לאחר תיקון בעקבות משוב ובצירוף המשוב): עד סוף יום שלישי לפני המפגש. יש לתכנן עם בן.ת הזוג את הזמן מראש בהתאם.

כל תגובה תוגש לאחר משוב עמיתים, יחד עם משוב העמיתים. התגובה תוגש בגרסתה הסופית תוך סימון שינויים (שימוש בפונקציית מעקב אחר שינויים בתוכנת Word), כך שניתן יהיה לראות את השינויים בין הגרסה שנתתם לעמיתה לצורך משוב - לבין הגרסה הסופית. המטרה היא להראות את תהליך השינוי בעקבות ההתייחסות למשוב. מתחת לתגובה יצורף משוב העמיתים שניתן לה, על גבי אותו הקובץ. אינכם חייבים לקבל את הערות המשוב או הצעותיו, אולם הציפייה היא לדיאלוג פורה ורציני. הציון ינתן בגין הגרסה הסופית שהוגשה.

על מחברת התגובה להגיש את הקובץ תחת מטלת "תגובה".

שימו לב: לא ניתן להגיש תגובה ומשוב עמיתים באותו השבוע. כלומר, אם בת/בן הזוג שלכם מגיש תגובה, אתם תוכלו להגיש רק משוב עמיתים באותו השבוע, ולא תוכלו להגיש תגובה.

• **שני משובי עמיתים (תגובה לתגובה) (אלה הם המשובים שיוגשו ביחד עם התגובות**

כפי שמוסבר בסעיף 2), כל משוב עד 350 מילים: 10 נקודות כל אחד, בסה"כ 20%.

ניתן לבחור להגיש משוב שלישי אם בן/בת הזוג שלכם הגישה תגובה שלישית.

במקרה כזה, הציון ינתן על שני המשובים שקיבלו את הציונים הגבוהים.

כאמור למעלה, משרתי מילואים על פי אישור מינהל הסטודנטים יהיו רשאים לבחור להגיש תגובות בלבד ללא משובים. במקרה זה מרכיב הציון יועבר לתגובות.

מטרת המשוב היא לשפר את התגובה, זוהי עזרה לעמיתה שהופכת את עבודתו. לטובה, מעמיקה ורהוטה יותר. ניתן להצביע על חוסרים, אי דיוקים, ו/או זוויות אחרות ונוספות שראוי להתייחס אליהן, ולהמליץ על שינויים אפשריים לטובה באופן הצגת הטיעון, תכניו וניסוחו.

משוב המגלה קריאה זהירה של העבודה, מסייע לעמיתה/ באמצעות שימוש אחראי בחומרי החובה, ומקפיד גם על המובן הטכני (הגהה, ארגון, שימוש בשפה), יקבל את מלוא הניקוד.

המשוב יצורף לתגובה כמוסבר בסעיף 2. **על הממשיב להגיש את הקובץ תחת מטלת "משוב."**

חלוקה לזוגות לצורך כתיבת משובים זה לזו נמצאת באתר הקורס. ניתן להחליף זוגות בכל עת בהסכמה ביניכם/ם, ולעדכן ישירות בקובץ. בכל מקרה אנא וודאו מראש שלכל תגובה יש ממשבת ושהמועדים מתואמים ביניכם כדי שתספיקו לבצע הליך מלא של תגובה, משוב, שיפור התגובה, והגשתם עד סוף יום שלישי לפני המפגש.

מעט לעת יבחרו תגובות ומשובים להצגה ודיון בכתה במהלך השיעור.

שימו לב: לא ניתן להגיש תגובה ומשוב עמיתים באותו השבוע. כלומר, אם בת/בן הזוג שלכם מגיש תגובה, אתם תוכלו להגיש רק משוב עמיתים באותו השבוע, ולא תוכלו להגיש תגובה.

יש להתעדכן בשינויים אפשריים בחומרי הקריאה באתר הקורס לפני כל שיעור.

הנחיות קריאה

1. קריאת חובה וקריאת רשות: ברשימת הקריאה מופיעים ראשית חומרי החובה, ולאחר מכן חומרי רשות שהם בגדר הרחבה אפשרית לבחירתכם. בתוך חומרי החובה, שימו לב שבחלק מהמקרים לאחר ציון מאמר או פסק דין מופיעים נקודה-פסיק; ולאחר מכן פירוט של עמודי הקריאה. רק אלה הם עמודי החובה, וכל יתר העמודים הם בגדר רשות.
2. צפיה בסרטים: ברשימת הקריאה מופיעים סרטים כחלק מחומר החובה. ככל שהם אינם זמינים לצפייה באינטרנט למי ממשתתפי הקורס, אוניברסיטת רייכמן תאפשר השאלת עותק של הסרט. **יש לוודא במועד מוקדם גישה לסרטים.**

מבנה הקורס ורשימת קריאה

1. מבוא + משפט כשיקוף ותוצר התרבות

דפנה ברק ארז "גלגוליו של חזיר: מסמל לאומי לאינטרס דתי?" **משפטים** לג(2) 403 (תשס"ג); חלק א, חלק ה- עמודים 442-447, חלק ח- עמודים 455-463 (עד המילים 'פעולות האכיפה בעיר'), חלק ט. מאמרים

מנחם מאוטנר **משפט ותרבות** (2008); פרק 1, פרק 4.

רשות

(Naomi Mezey, *Law as Culture*, 13 Yale J.L. & Human. 35 (2001).

2. הקהילה החרדית: רב תרבותיות

פסיקה ב"ץ 746/07 רגן נ' משרד התחבורה; פסק-דינו של השופט רובינשטיין.

נויה רימלט "המשפט כסוכן של רב תרבותיות: על אוטופיה ומציאות בפרשת ההפרדה באוטובוסים" **משפטים** מב(3) 774 (2012); 774-817.

אלון הראל ואהרון שניר "ההפרדה בין המינים בתחבורה הציבורית" **עלי משפט** ג 72 (2013); 76-97.

מאמרים

עמליה סער, "תרבותיזם: דילמות של רגישות תרבותית ביחסי רוב-מיעוט", **מעשי משפט** יא 119 (2020); 119-123, 128-137.

מנחם מאוטנר **משפט ותרבות בישראל בפתח המאה ה-21** (2008); פרק 11.

רשות

גד ברזילי "אחרים בתוכנו: משפט וגבולות פוליטי ים לקהילה החרדית" **עיוני משפט** כז(2) 587 (2003).

יופי תירוש "דברים שאמרתי באירוע 'נשים מדליקות'" **ביני לביני** (31.12.11)

<http://yofizohar.wordpress.com/author/yofizohar>

צבי טריגר "הפרדה בין גברים לנשים כהטרדה מינית" **עיוני משפט** לה 703 (2013).

Susan Moller Okin, *Is Multiculturalism Bad for Women?*, in *Is Multiculturalism Bad For Women?* (Joshua Cohen & Matthew Howard eds., 1999).

3. זכרון קולקטיבי: משפט ושואה (שיעור אורחת עם ד"ר רבקה ברוט)

פסיקה יעודכן עד פתיחת הקורס

מאמרים

רשות

4. משפט כספרות: ניתוח נרטיב

ת"פ (נצ'י) 29/94 מ"י נ' בוחבוט, פ"מ תשנ"ה (1) 272.

פסיקה

ע"פ 6353/94 בוחבוט נ' מ"י, פ"ד מט(3) 647.

ענת רוזנברג, "איך לעשות דברים עם משפט וספרות (בישראל)" **עלי משפט** יד 9 (2018); חלקים א, ב, ד.

מאמרים יעל ארידור בר-אילן "עובדות שנויות במחלוקת" **עיוני משפט** כד(1) 131 (2000); 131-137, 159-174.

Simon Stern, "Narrative in the Legal Text: Judicial Opinions and Their Narratives," in *Narrative and Metaphor in the Law*, ed. Michael Hanne & Robert Weisberg (Cambridge University Press, [pdf] 2018), 121-39

רשות

ליאורה בילסקי "נשים מוכות: מהגנה עצמית להגנת העצמיות" **פלילים** 5 (1997); 5-21.

5. משפט ושפה: המאבק על היידיש (שיעור אורח עם פרופ' אדם שנער)

יעודכן עד פתיחת הקורס

מאמרים

6. משפט, נרטיב ותקשורת: ייצוג המשפט על ידי דוברים התומכים בהפיכה המשטרית

מאמרים פורום המרצות והמרצים למשפטים למען הדמוקרטיה, "חתך רוחב – מבני הטיעון של דוברים התומכים

בהפיכה המשטרית" (ספטמבר 2023), זמין כאן

-

רשות קים ליין שפלי, "רודנות בחסות החוק" (תלם 2023)

7. התנגשות בין משפט ותרבות: הטרדה מאיימת

תקינה חוק מניעת הטרדה מאיימת, תשס"ב-2001, ס"ח 1809, 6.

מאמרים אורית קמיר "אהבה עזה כמוות או הטרדה מאיימת?" **משפטים על אהבה** 475 (אורנה בן-נפתלי וחנה נה עורכות, 2005); 478-475, 489-482, 494-493, 501, 508-505, 522-519.

סרט גבי שביזון **חולה אהבה בשיכון ג'** (1995).

רשות William Felstiner, Richard Abel & Austin Sarat, *The Emergence and Transformation of Disputes: (Naming, Blaming, Claiming)*, 15 *Law & Society Review* 631 (1980-1981).

8. הכרזת העצמאות כמוקד זהות: חופזה, ייצוג, ואייקון תרבות (שיעור אורח: פרופ' יורם שחר)

יורם שחר, *כבוד, חירות ועמל ישרים: סיפור חיבורה של הכרזת העצמאות* (מכון בן גוריון ומכון ברנ, 2022) – קטעי הספר שנמצאים באתר הקורס.

ספרות הכרזת העצמאות, <https://main.knesset.gov.il/About/>

מועצת המדינה הזמנית א, ישיבה א, 18 (16.5.1948).

מאמרים יורם שחר, "ישראל כמדינה דו-הורית: היישוב העברי והתנועה הציונית בהצהרת העצמאות", זמנים (2007).

9. הבניה משפטית ואתגריה: מוגבלות

מנחם מאוטנר **משפט ותרבות** (2008); פרק 6 (המשפט הסמוי מן העין), עמ' 203-200.

ספרות

יובל נח הררי **קיצור תולדות האנושות** (2011); 41-35.

פסיקה ע"א 1326/07 **המר נ' עמית** (פורסם בנבו, 28.5.2012); פסק דינו של השופט ריבלין.

שגית מור "שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות בתעסוקה: מתיקון הפרט לתיקון החברה" עיוני משפט לה 97 (2012); 110-102.

מאמרים Wendy F. Hensel, *Disabling Impact of Wrongful Birth and Wrongful Life Actions*, 40 *Harvard Civil Rights-Civil Liberties Law Review* 141 (2007); 143-145, 165-181.

Michael Feely, "Disability Studies after the Ontological Turn: A Return to the Material World and

.Material Bodies without a Return to Essentialism," *Disability & Society* 31 (2016): 863–83

Liz Emens, Framing Disability

רשות נבריאלה עילם "איך לדבר ולכתוב על אנשים עם מוגבלות?" (2007); 1-4.

10. הקפיטליזם והחומר: המשפט ופרסום ההמונים

ספרות Anat Rosenberg, "Ways of Seeing Advertising: Law and the Making of Visual Commercial (Culture," *Law & Social Inquiry* (2021) -

פודקאסט

גיל מרקוביץ וענת רוזנברג, המעבדה: ההיסטוריה של הפרסום – חלק 3 -